

ALBERT MANENT

**DEL
NOUCENTISME
A L'EXILI**
**SOBRE CULTURA CATALANA
DEL NOU-CENTS**

BIBLIOTECA
SERRA
D'OR

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

Primera edició, març 1997

© Albert Manent, 1997

La propietat d'aquesta edició és de
Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Ausiàs Marc, 92-98 - 08013 Barcelona
ISBN: 84-7826-802-2

Dipòsit legal: B. 6.234 - 1997

Impress a Novagràfik, S.L. - Puigcerdà, 127 - 08019 Barcelona

DEL NOU CENTRE
A L'ESTIL
SOBRE LA CULTURA CATALANA
DEL NOU CENTRE

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

4. Les edicions «Rosa de Reus» (1952-1956)*

Un dels fenòmens culturals més remarcables, d'ençà de la recuperació de les institucions democràtiques i autonòmiques de Catalunya, és la puixança de les edicions sobre aspectes històrics locals i comarcals. Tanmateix, en el període de la dictadura franquista només dues col·leccions que recollien aquells aspectes van tenir llarga continuïtat: la Biblioteca Olotina¹ i la col·lecció «Rosa de Reus» —batejada irònicament per Joaquim Santasusagna com «Donya Rosa»— i que edita l'Associació d'Estudis Reusencs. Si la Biblioteca Olotina neix el 1947 i es clou voluntàriament el 1976, en canvi la «Rosa de Reus» s'inicia el 1952 i encara té vitalitat.

El 1928, i per indicació de Josep Iglésies, s'esbossà un pla de publicacions, remot antecedent —potser— de la «Rosa de Reus»,² que duria el nom d'Edicions del Centre de Lectura i se centraria en obres erudites: canonge Blanch, Pere Gil, Cels Gomis, *Llibre de la cadena*, etc. Però els únics llibres que publicà el Centre foren les tres excel·lents guies excursionistes de Josep Iglésies i Joaquim Santasusagna.³

* *Estudis de literatura catalana en honor de Josep Romeu i Figueras*, vol. I (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1986), pàgs. 35-50.

1. Sobre aquesta col·lecció vegeu el meu estudi *La Biblioteca Olotina, fogar cultural a la postguerra* dins *Escriptors i editors del Nou-Cents* (Barcelona, 1984), 203-211.

2. Ho explica Pere ANGUERA, *El Centre de Lectura de Reus, una institució ciutadana* (Barcelona, 1977), 165 i ss. El mateix Anguera ens dóna més precisions al pròleg de J. SANTASUSAGNA, *Contra els tòpics* (Reus, 1985). Fins se'n féu un opuscle de propaganda.

3. *Les muntanyes de Prades, el Montsant i serra de la Llana, del Camp de Tarragona a l'Ebre* i *Les valls del Gaià, del Foix i del Miralles*.

D'altra banda, a la primeria de segle, Miquel Ventura encetà una col·lecció reusenca, «Foc Nou», que no passà del volum sisè, i Salvador Torrell i Eulàlia els anys vint i trenta, dins les publicacions de la «Llibreria Nacional i Estrangera», donà una sèrie d'obres variades que ningú no ha inventariat. A la postguerra l'Associació Excursionista de Reus publicà tres o quatre llibres en català, especialment miscel·lànies. A remarcar els sis volums de l'*Antologia de la poesia reusenca* (1956-1961), que impulsà el Dr. Bonaventura Vallespinosa. Des de fa pocs anys les Edicions del Centre de Lectura són una realitat amb cinquanta volums i dues sèries, una d'història-assaig i una altra de creació literària. I no hi manquen llibres de memòries, aplecs miscel·làrics, etc. I cal afegir-hi les publicacions de la «Fundació Roger de Belfort» de Manuel Aragonès i Virgili, tan vinculades a Reus, per bé que figurin com editades des de Santes Creus.

Segons el record d'alguns que ho visqueren, les «Edicions Rosa de Reus», sota l'etiqueta d'Associació d'Estudis Reusencs —per bé que no ha exercit la funció de centre d'estudis sinó d'editorial d'obres erudites—, es va congriar en un àpat d'homenatge al senyor Francesc Cros (conegut per Paco Cros), mestre, propietari i director d'una escola reusenca d'un gran prestigi social. L'acte tingué lloc el 1951 i l'impetuós i actiu Salvador Torrell i Eulàlia (que signà Torrell de Reus) aprofità l'escaiença per engrescar el senyor Gaietà Vilella i Puig —aleshores amo de la Banca Vilella, avui integrada al Banc de Biscaia— perquè, com a mecenes, donés suport a la iniciativa. Vilella era un potentat local, que procedia de Lliga Catalana, no era malvist pels governants del moment, era un dels homes forts de l'Institut Pere Mata i, entre d'altres, havia tingut negocis d'importació de petroli. La idea de crear una entitat —aleshores l'Asociación de Estudios Reusenses— per canalitzar les publicacions va complaure Vilella i fins l'afalagà.⁴ Cal dir que

4. Sembla que l'èxit de les subscripcions féu mínima l'aportació posterior de Vilella, bé que inicialment hagué de bestreure diners per als primers volums. Ramon Amigó ha escrit a *El volum vint-i-cinquè de les Edicions Rosa de Reus*, «Serra d'Or», núm. 8, any III, 2a. època (agost 1961), pàg. 20: «Gaietà Vilella, l'entusiasme i la generositat del qual han estat l'èxit de la reeixida.»

Joaquim Santasusagna s'hi mostrà reticent aviat perquè criticà el fet que hom emprés pràcticament sempre el castellà en fer la propaganda i que la col·lecció no fos exclusivament de llibres en català, amb algun que, d'altra banda, no tenia res a veure amb Reus com *Cincuenta años de investigación en España* d'Adolf Schulten. Abonant aquesta tesi, recordem que, dels deu primers títols, tres són en castellà i un d'ells el dedicat a la Mare de Déu de Misericòrdia, patrona de Reus.

Aviat el famós prehistoriador i metge, Salvador Vilaseca i Anguera, esdevingué l'home fort de l'entitat. I ell i Salvador Torrell oferiren la direcció al demògraf, geògraf i historiador Josep Iglésies, però aquest preferí escriure llibres per a la «Rosa de Reus» i constar com a assessor. Vilaseca veia, durant anys, Iglésies cada setmana i així, amb una doble dedicació entusiasta, la col·lecció anava sortint en edicions acurades, fetes per impremtes solvents i de vegades il·lustrades.

Vilaseca no tenia cap escrúpol a escriure en castellà, mentre que Iglésies en aquest punt era, com es diu popularment, del morro fort i això suscità més d'una discrepància entre ells dos.

Quan, el 1951, es gestà la nova sèrie de llibres, a Reus hi havia un grup de personalitats catalanistes, escriptors o lletraferits, com Joaquim Santasusagna, Josep Miquel, Enric Prats i Martí, Antoni Correig i d'altres d'una generació de la immediata postguerra, con J. M. Arnavat —que el 1946 havia publicat *Gamma*, poemes, i el primer llibre en català a Reus des de la victòria franquista—, Xavier Amorós, Ramon Amigó, etc., que havien mantingut o mantenien una intransigència nacional i havien publicat llibres com *L'arma i l'estel* (1948) —Correig— o *Reus i els reusencs en el Renaixement de Catalunya fins al 1900* (1949), que Santasusagna publicà clandestinament. Iglésies hi exercia una influència tutelar des de Barcelona i servia de pont. Així, doncs, les «Edicions Rosa de Reus» van néixer en un terreny adobat, perquè professionals liberals i fins la menestralia mantenien una actitud catalanista, per bé que no es manifestés gaire.⁵ Fou en

5. Sobre la resistència, vegeu P. ANGUERA, pròleg a *Bibliografia catalana reusenca* (1974), *A eixam* (1968) de SANTASUSAGNA i *No hi ha festa que valgui* (1984) de Xavier AMORÓS.

aquests estaments on la sèrie va aconseguir la majoria de subscriptors, la qual cosa va servir de mecenatge indirecte i va permetre d'estabilitzar la col·lecció. El 1961 Amigó parlava de 325 subscriptors, i el 1981 Pere Anguera donava la xifra de 383,⁶ anomenats socis. La mitjana dels tiratges era i és de cinc-cents exemplars, que durant anys foren numerats i nominats en honor dels subscriptors. La distribució és duta per la mateixa «Rosa de Reus» i a Barcelona se n'encarregava l'editorial Rafael Dalmau. En morir el 1967 Gaietà Vilella, la col·lecció va anar a parar a mans de Salvador Vilaseca, el qual no donà impuls a les edicions, però les marcà més amb les seves preferències culturals.

Vegem, ara, els *Estatutos*, opuscle de 1952, que duen data del desembre de 1951 i l'aprovació del governador civil, José González Sama, del 18 de setembre de 1952. Els signen Gaietà Vilella, Joan Bertran i Borràs (alcalde de Reus), Salvador Vilaseca i Ferran Casajuana. Escrits en castellà i en una literatura que parla de «terruño» i de «patria chica», situen la seu social a l'edifici del Centre de Lectura i marquen la quota dels socis numeraris en dues-cents pessetes d'entrada i els protectors almenys en cinc-cents. L'associació seria dirigida per un president, un vicepresident, un secretari, un tresorer-administrador i un bibliotecari-arxiver, a més d'un màxim de sis vocals. Un consell permanent de dotze membres assessoraria la directiva en la selecció d'originals i plans editorials.⁷ Dos apartats de l'article segon resumeixen la finalitat de les edicions: «a) El estudio y la divulgación biográfica y crítica de la persona y de la

6. AMIGÓ, *loc. cit.*, a «Serra d'Or» i Pere ANGUERA, *L'associació d'estudis reusencs*, «Avui», 7-I-1981.

7. La junta que dona un opuscle que es titula *1952-1975* és la següent: president: Gaietà Vilella, vicepresident: Ferran Casajoana i Escofet, secretari: Ramon Cuadrada i Ornos, tresorer: Enric Prats i Martí, bibliotecari: Josep M. Aluja i Pons. Vocals: Enric Aguadé i Parés, Pere Barrufet i Puig, Ramon Salvat i Rius, Xavier Amorós i Solà, Emili Casals i Parral, Miquel Carreras i Dexeus. Vocal delegat a Barcelona: Josep Salas i Masquef (empleat de la Banca Vilella). Consell assessor: Joan Bertran i Borràs, Salvador Vilaseca i Anguera, Josep Iglésies i Fort, Pere Batlle i Hugueta, Antoni Correig i Massó i Manuel Aragonès i Virgili.

obra de cuantos hijos de Reus y su Comarca hayan destacado por sus actividades culturales, artísticas, económicas, sociales o políticas. b) La catalogación ordenada de la riqueza arqueológica, artística, histórica y folklórica de Reus y su comarca, sin desdeñar las aportaciones ajenas, ni prescindir de las irradiaciones propias fuera del ámbito local.»

Un opuscle de la mateixa associació, sota el títol de *1952-1958* (Reus, 1958) insisteix que «hemos procurado alternar —es refereix a les publicacions— los asuntos graves con los ligeros; el tono mayor y el menor; el contenido específicamente erudito y el ameno; pero siempre con el fin de añadir nuevos datos y matices de conocimiento de nuestra realidad local y comarcal». Signes d'aquells temps, el mot Catalunya és eludit curosament en aquests i altres textos oficials de l'associació. L'opuscle explica també que compten amb cent subscriptors fora de Reus i comarca i donen, en conjunt, la xifra de 350 socis, cadascun dels quals es compromet, naturalment, a comprar tots els volums que surtin. Hi afegeix alguns extrets molts breus de comentaris de premsa sobre algunes de les obres de la col·lecció i que el tiratge és de 30 exemplars en fil i 500 en paper allisat de fabricació especial.⁸

Un segon opuscle, també amb títol numeral, *1952-1965*, publicat aquest darrer any i de trenta-dues planes, insisteix en punts ja coneguts i ressenya l'homenatge, acadèmic i oficialista, presidit potser inevitablement pel governador civil Fernández Martínez, a Gaietà Vilella i que se celebrà, amb sopar inclòs, el 31 de gener de 1963 a Reus. Hi parlaren Xavier Amorós, Ferran Casajuana, l'alcalde Bertran i l'homenajat. Pel text i el context s'endevina que els parlaments només foren en castellà, bé que el diploma que li lliuraren, que surt fotografiat, és en català. L'opuscle transcriu la junta directiva, on Ramon

8. Salvador Torrell fou uns quants anys l'encarregat de l'aspecte tècnic de les edicions, que imprimia l'Altés des de Barcelona. El substituï Josep Serra i Pàmies, que utilitzava la barcelonina Tipografia Empòrium. En els darrers anys és gent de la mateixa junta —sobretot el president— qui té cura de les relacions amb les impremtes, que han estat Rabassa i Gràfics Reus, reusenques, i la del Monestir de Poblet o Pagès, de Lleida. El format dels llibres és 17 × 25 cm.

Amigó substitueix Ramon Cuadrada com a secretari i entre els vocals Antoni Baiges i Baldirà substitueix Emili Casals i el delegat a Barcelona és Miquel Carreras i Dexeus, mentre que l'antic delegat, Josep Salas, passa a ésser vocal. També inclou, com l'anterior opuscle, tots els noms dels socis o subscriptors.

Una anàlisi dels seixanta primers títols de la «Rosa de Reus» ens indica que catorze (una mica més del vint-i-tres per cent) són en castellà, per bé que des del número 50, que apareix el 1974, només en trobem ja en català. Quant al ritme de publicació constatem una mitjana anual de dos o tres títols. Així, mentre que el 1953 i 1954 foren quatre, el 1955, 1959, el 1964 i el 1967 i 1968 foren tres; de dos 1956, 1957, 1958, 1960, 1962, 1965, 1966, etc. Curiosament no en sortí cap el 1969, 1975 i 1978, de vegades, no per problemes d'original o d'organització, sinó per la lentitud d'algunes impremtes. Els qui duen el pòndol de l'associació tendeixen, doncs, a fer un parell de títols l'any —excepcionalment tres en els darrers temps— per por de cansar el subscriptor. Mort Salvador Vilaseca, el poder ha estat més col·legiat, per bé que Ramon Amigó i Pere Anguera n'han dut el pes decisiu. Cal dir també que alguns tiratges han arribat a sis-cents o set-cents exemplars i sembla que l'estudi sobre Fortuny (subvencionat) fou de mil. L'entitat ha fet alguns encàrrecs, com *Etnografia de Reus i la seva comarca*, de Ramon Violant i Simorra; igual que la biografia de Roseta Mauri, demanada a Ferran Canyameres, que hagué d'acabar per força Josep Iglésies. Dins la sèrie —que no ha fet cap reedició pròpia per evitar un risc econòmic evident— trobem reedicions d'alguns clàssics reusencs del segle XIX (Güell i Mercader, Andreu de Bofarull) o la dedicada a l'assassinat del general Prim, que pagà l'autor, Antoni Pedrol i Rius. Llevat d'alguns encàrrecs —cal afegir-hi un llibre de Josep Selva—, els originals, com és d'habitud en el llibre erudit, no s'han pagat mai. Per aquest motiu de l'especialització m'han explicat que no s'enviaven a censura. Quant a subvencions oficials, darrerament n'hi ha una de regular de l'Ajuntament de Reus i el Servei d'Arxius de la Generalitat ha ajudat alguns títols.

En els darrers anys la col·lecció s'ha nodrit en part d'estudis de joves investigadors, formats a la Facultat de Lletres de Tarragona, com Pere Anguera, Ezequiel Gort i Magí Sunyer. L'autor que hi ha publicat més llibres és Josep Iglésies i després Salvador Vilaseca, la seva filla Lluïsa Vilaseca, Ramon Amigó amb cinc cadascú i Pere Anguera amb quatre. L'associació ha tingut quatre presidents: Gaietà Vilella (1952-1967), Salvador Vilaseca (1967-1975), Lluïsa Vilaseca (1975-1979) i des del 1979 ho és Ramon Amigó i Anglès.⁹

Aquest treball no pretén fer una valoració crítica de les obres publicades per l'Associació d'Estudis Reusencs, moltes de les quals són d'un gran rigor, sinó més aviat explicar-ne la gènesi, l'evolució, la finalitat, els condicionaments, les figures que hi han tingut pes, amb el complement essencial del catàleg sencer.

És evident que l'aiguabarreig de títols, temes i nivells de rigor o d'erudició i divulgació respon a les circumstàncies de l'època, a l'equilibri entre els papers dels que en duïen el pòndol i al desig de no fatigar els subscriptors amb una càrrega absoluta d'obres d'alta investigació. Per això, al costat del *Diplomatari de Sant Bernat Calvó* o del *Llibre de la cadena*, trobem obres populars com *Les campanes del nostre campanar*. Per als lectors de la col·lecció, tot i llur caràcter erudit, no hi ha dubte que tenen interès especial els treballs sobre el moviment gremial, cultural i polític de Reus en els diversos segles, al costat de biografies com les de Baldomer Galofre, Roseta Mauri, Joan Roig i Soler, Fortuny, Joan Rebull, etc. Subratllem que només hi ha un llibre de poemes —d'Antoni Correig— i dues novel·les: Rocamora i Iglésies. En canvi, l'etnografia hi té un cert pes, des dels treballs de Violant, Fort i Iglésies fins als romanços i goigs d'Esteve Busquets i Molas i Salvador Torrell. Cal no oblidar els reculls de toponímia de Ramon Amigó, els

9. Per no repetir les llistes de les juntes, vull advertir, però, que Joan M. Gispert i Alcubilla s'afegí, com a vocal, a la del 1969. J. M. Arnavat i Vilaró com a secretari a la de 1975, a la qual són nous els vocals Jordi Escoda i Vilà, Pere Anguera i Nolla i Ramon Gomis de Barberà. A la de 1979 els nous són M. Assumpció Ferrater i Segalà, Artur Amat i Solanes i Tomàs Barberà i Monné.

grans estudis de prehistòria de Vilaseca, i els manuscrits inèdits, com el de Celdoni Vilà. I darrerament els llibres que posen l'accent en l'economia o la ideologia.

Considerem que la història de la cultura catalana no serà completa mentre no es tinguin en compte institucions com l'Associació d'Estudis Reusencs, que han suplert l'absència d'institucions i que han trobat un ample suport i consens social, que és una de les peces d'aquesta associació, la qual —com ha escrit Pere Anguera— «és possiblement una de les més importants i de les més interessants realitzacions culturals que han sorgit a Catalunya durant la postguerra».¹⁰

CATÀLEG DE L'ASSOCIACIÓ D'ESTUDIS REUSENCS

1. S. VILASECA ANGUERA, *La pesta de l'any 1530 i el pintor Jaume Segarra de Reus*. 76 pàgs. i 6 làmines. 1952.
2. Josep IGLÉSIES, *Baldomer Galofre Ximenis*. 121 pàgs. 1953.
3. Pere BARRUFET I PUIG, *Les campanes del nostre campanar*. 77 pàgs. 1953.
4. Joan AMADES, *La imatgeria popular religiosa a Reus*. 101 pàgs. 1953.
5. Adolfo SCHULTEN, *Cincuenta años de investigación en España*. 75 pàgs. 1953.
6. Celdoni VILÀ, *Amor al rey y a la pàtria. Vinguda de Pere Juan Barceló dit Carrasclat en Reus. 1713-1749. Manuscrit set-centista inèdit*. Preliminar de Josep Iglésies. 189 pàgs. i 9 làmines. 1954.
7. Lluïsa VILASECA BORRÀS, *El gremi de blanquers i assaonadors de Reus*. Pròleg de Pere Batlle i Huguet, prev. 262 pàgs. i 18 làmines. 1954.
8. J. E. MARTÍNEZ FERRANDO, *Próspero de Bofarull y Próspero de Mérimée. (Una amistad ejemplar.)* 106 pàgs. i 1 làmina. 1954.
9. Juan BELTRÁN BORRÀS, *Nuestra Señora de Misericordia y su santuario de Reus. (Resumen histórico.)* 64 pàgs. i 18 làmines. 1954.

10. Pere ANGUERA, *loc. cit.* El 1984 l'Associació d'Estudis Reusencs ha publicat uns *Estatuts*, fent així un «aggiornamento», i s'ha inscrit al registre d'associacions de la Generalitat de Catalunya.

10. Josep IGLÉSIES, *L'escultor Joan Roig Soler. 1835-1918*. 151 pàgs. i 54 làmines i taula. 1955.
11. Celedonio VILÀ, *Descripción de mi estimada patria la villa de Reus. Manuscrito inédito del año 1787*. Introducció de Luisa Vilaseca Borrás. 107 pàgs. i 4 làmines. 1955.
12. R. VIOLANT I SIMORRA, *Etnografia de Reus i la seva comarca*. El Camp, la Conca de Barberà, el Priorat. Volum primer. Bibliografia. La comarca i els seus habitants. Els poblats. La casa, els seus anexos i aixoplucs, i el vestit. Dibuixos a la ploma de Ramon Noé i Hierro. 207 pàgs. i 34 làmines. 1955.
13. Manuel ROCAMORA, *Vergonya*. Narració de costums reusencs. Pròleg de Josep Serra Pàmies. 85 pàgs. i 1 làmina. 1956.
14. Mons. Eduard JUNYENT, *Diplomatari de sant Bernat Calvó, abat de Santes Creus, bisbe de Vich*. Pròleg de Ramon d'Abadal i de Vinyals. LIII i 197 pàgs. i 8 làmines. 1957.
15. R. VIOLANT I SIMORRA, *Etnografia de Reus i la seva comarca*. El Camp, la Conca de Barberà, el Priorat. Volum segon. Cultura material: la vida econòmica i la tecnologia tradicional. Primera part. Dibuixos a la ploma de Ramon Noé i Hierro. 99 pàgs. i 10 làmines. 1957.
16. Ramon AMIGÓ ANGLÈS, *Els topònims de la ciutat i del terme de Reus*. Pròleg de Josep Iglésies. XIX i 140 pàgs. i 3 mapes i 4 làmines. 1957.
17. R. VIOLANT I SIMORRA, *Etnografia de Reus i la seva comarca*. El Camp, la Conca de Barberà, el Priorat. Volum tercer. Cultura material: la vida econòmica i la tecnologia tradicional. Segona part. Dibuixos a la ploma de Ramon Noé i Hierro. 122 pàgs. i 14 làmines. 1958.
18. S. VILASECA ANGUERA, *Hospitals medievals de Reus*. 104 pàgs. i 9 làmines i 1 làmina desplegable i 1 croquis desplegable. 1958.
19. R. VIOLANT I SIMORRA, *Etnografia de Reus i la seva comarca*. El Camp, la Conca de Barberà, el Priorat. Volum quart. Cultura espiritual: la vida social i religiosa. 190 pàgs. i 28 làmines. Dibuixos a la ploma de Ramon Noé i Hierro. 1959.
20. R. VIOLANT I SIMORRA, *Etnografia de Reus i la seva comarca*. El Camp, la Conca de Barberà, el Priorat. Volum cinquè. Folklore. 118 pàgs. i 24 làmines. 1959.
21. Andrés de BOFARULL Y BROCA, *Anales históricos de Reus desde su fundación hasta nuestros días*. Tomo primero. Tercera edició. XVI i 203 pàgs. i 9 làmines i 2 croquis desplegables. 1959.
22. Josep IGLÉSIES, *L'epistolari de Pròsper de Bofarull a Salvador Brocà*. 220 pàgs. i 9 làmines. 1960.

23. Antonio PEDROL RIUS, *Estudio sobre el proceso del asesinato del general Prim*. Pròleg de D. Eduardo Aunós. Epíleg del Dr. de la Fuente Chaos. 114 pàgs. i 16 làmines. 1960.
24. Josep SELVA I VIVES, *L'escultor Joan Rebull*. Pròleg de Joan Ainaud de Lasarte. 93 pàgs. i 26 làmines. 1960.
25. S. VILASECA ANGUERA, *Metges, Cirurgians i Apotecaris reusencs dels segles XIII-XVI. La confraria dels Sants Metges, de Reus*. Pròleg del prof. Dr. A. Pedro-Pons. 178 pàgs. i 10 làmines. 1961.
26. Andrés de BOFARULL Y BROCA, *Anales históricos de Reus desde su fundación hasta nuestros días (1867)*. Tomo segundo. Tercera edició. XV i 267 pàgs. i 15 làmines. 1961.
27. E. FORT I COGUL, *Costumari de la Selva del Camp*. 94 pàgs. i 11 làmines. 1961.
28. Joaquim FOLCH I TORRES, *Fortuny*. 182 pàgs. i XI i 58 làmines i taules. 1962.
29. Josep M. GUIX SUGRANYES, *El «Llibre de la Cadena» de Reus. Règim jurídic de la vila en l'edat mitjana*. Volum primer. Estudi històric-jurídic. Pròleg del prof. Dr. Josep M. Font Rius. 259 pàgs. i 25 làmines. 1963.
30. Josep M. GUIX SUGRANYES, *El «Llibre de la Cadena», de Reus. Règim jurídic de la vila en l'edat mitjana*. Volum segon. Transcripció i glossari. Epíleg del prof. Dr. L. G. de Valdeavellano. 367 pàgs. i 7 làmines. 1963.
31. Luisa VILASECA BORRÁS, *Los alfareros y la cerámica de reflejo metálico de Reus, de 1550 a 1650*. Tomo primero. Texto. Pròleg del prof. Dr. Martín Almagro Basch. Preàmbul i justificació de Salvador Vilaseca Anguera. XVI i 241 pàgs. 1964.
32. Luisa VILASECA BORRÁS, *Los alfareros y la cerámica de reflejo metálico de Reus, de 1550 a 1650*. Tomo segundo. Apèndices. 270 pàgs. i índex. 1964.
33. Luisa VILASECA BORRÁS, *Los alfareros y la cerámica de reflejo metálico de Reus, de 1550 a 1650*. Tomo tercero. Il·lustració. 143 pàgs. 1964.
34. Josep GÜELL I MERCADER, *Coses de Reus. (Records d'un jove que ja no ho és.)* Text revisat per Josep Miquel i Pàmies. Mots inicials i apèndix de Josep Iglésies. 144 pàgs. i 8 làmines. 1965.
35. Josep IGLÉSIES, *Güell i Mercader i el segon volum de Coses de Reus*. 203 pàgs. i 8 làmines. 1965.
36. Pere BENAVENT DE BARBERÀ, *Macià Vila Mateu. Esbós biogràfic d'un pròcer industrial progressista de Reus de mitjan segle XIXè*. 121 pàgs. i 14 làmines i índex. 1966.

37. Esteve BUSQUETS MOLAS, *Calaixera de romanços reusencs*. Volum primer. 234 pàgs. 1966.
38. Esteve BUSQUETS MOLAS, *Calaixera de romanços reusencs*. Volum segon. 251 a 416 pàgs. 1967.
39. Esteve BUSQUETS MOLAS, *Calaixera de romanços reusencs*. Volum tercer. Estoig amb romanços originals. 1967.
40. Diego FERRER, *Cirujanos del «Camp» en el siglo XVIII. Su contribución a la restauración de la cirugía*. Pròleg de Pedro Piulachs. 222 pàgs. i 9 làmines. 1968.
41. Ramon AMIGÓ ANGLÈS, *Toponímia dels termes municipals i nuclis de població de Castellvell del Camp i d'Almòster*. 134 pàgs. i 2 mapes desplegable i 6 làmines. 1968.
42. Josep SERRA PAMIES, *Records i siluetes. 1901-1930*. 166 pàgs. i 17 làmines. Pròleg de Francesc Navarro Borràs. 1969.
43. Salvador ARAGONÈS VIDAL, *La revolució de setembre y el «Diario de Reus»*. Pròleg de José M. Fontana Tarrats. 129 pàgs. i 12 làmines. 1968.
44. Antoni CORREIG MASSÓ, *Poemes reusencs*. 7 dibuixos de Ramon Ferran. 190 pàgs. i 7 làmines. 1970.
45. Lluïsa VILASECA BORRÀS DE PALLEJÀ, *El Reial Collegi d'Argenters de Reus i els seus antecedents*. 234 pàgs. i 60 làmines. 1970.
46. Ferran CANYAMERES i Josep IGLÉSIES, *La dansarina Roseta Mauri (1850-1923)*. Volum primer. Justificació de Josep Iglésies. 163 pàgs. i 13 làmines. 1971.
47. Ferran CANYAMERES i Josep IGLÉSIES, *La dansarina Roseta Mauri (1850-1923)*. Volum segon. 169 pàgs. i 13 làmines. 1971.
48. Salvador VILASECA ANGUERA, *Reus y su entorno en la prehistoria*. I. 283 pàgs. 1973.
49. Salvador VILASECA ANGUERA, *Reus y su entorno en la prehistoria*. II. Il·lustració. 174 figures i 144 làmines. 1973.
50. Salvador TORRELL EULÀLIA, *Goigs de Reus*. Pròleg de Josep Raventós i Giralt. 324 pàgs. i índex. 1974.
51. Salvador VILASECA ANGUERA, *Informació sanitària sobre el port de Salou (1805). Metges, cirurgians i apotecaris reusencs (1730-1840). El canal, Sunyer i Godoy. La guerra napoleònica a Reus. Les lluïtes polítiques i el redreçament econòmic*. 190 pàgs. i 10 làmines. 1976.
52. Josep IGLÉSIES, *Jocs tradicionals de brivalla i de joventut de Reus*. 170 pàgs. 1977.
53. Cèsar MARTINELL i BRUNET, *L'arquitecte Gaudí*. Pròleg de Maïa Martinell i Taxonera. 119 pàgs. i 16 làmines en blanc i negre i 16 làmines en color. 1979.

54. Eufemià FORT I COGUL, *Sant Bernat Calbó, abat de Santes Creus i bisbe de Vic*. Pròleg d'Antoni Pladevall i Font. XV i 381 pàgs. i 20 làmines. 1979.
55. Pere ANGUERA, *La burgesia reformista. Reus en els fets de l'any 1868*. Pròleg del Dr. Antoni Jutglar. 253 pàgs. 1980.
56. Ferran JOVÉ HORTONEDA, *Toponímia de les Borges del Camp i del seu terme municipal*. Premi Eduard Brossa 1970, de la Societat Catalana de Geografia (Filial de l'Institut d'Estudis Catalans). Pròleg d'Albert Manent. 171 pàgs. 1981.
57. Joaquim SANTASUSAGNA, *Reus i els reusencs en el renaixement de Catalunya fins al 1900*. 385 pàgs. 1982.
58. Pere ANGUERA, *Comportament polític i actituds ideològiques al Baix Camp, 1808-1868*. IX Medalla «Antoni Agustí» 1982. Pròleg: «Reus en el període 1808-1868», de Josep Termes. 197 pàgs. 1983.
59. Ezequiel GORT I JUANPERE, *Reus i el Camp durant la guerra civil (1462-1472)*. 187 pàgs. i índex en un apèndix d'11 pàgs. 1984.
60. Magí SUNYER I MOLINÉ, *Els marginats socials en la literatura del grup modernista de Reus*. Segon premi Xamfrà 1983. Pròleg de Jaume Vidal Alcover. 221 pàgs. 1984.
61. Ramon AMIGÓ I ANGLÈS, *Noms de lloc i de persona del terme de Prades*. Pròleg d'Enric Moreu-Rey. 306 pàgs. 1985.
62. Josep ALSINA I GEBELLÍ, *El convent de Sant Francesc de Reus (1488-1835)*. Pròleg de Josep Martí i Mayor, OFM. 266 pàgs. 1985.
63. Pere ANGUERA, *Propaganda política i processos electorals al Baix Camp: 1869-1873*. Pròleg d'Isidre Molas. 258 pàgs. 1985.
64. Xavier FORT I BUFILL, *Ordinacions d'Almofter*. Pròleg de J. M. Font i Rius. 37 pàgs. 1986.
65. Jordi ANDREU, *Economia i societat a Reus durant la crisi de l'Antic Règim*. Pròleg de Josep Fontana. 214 pàgs. 1986.
66. Josep IGLÉSIES, *La població de les vegueries de Tarragona, Montblanc i Tortosa segons el fogatge de 1496*. Pròleg de Ramon Amigó. 316 pàgs. 1987.
67. Jordi TOUS I VALLVÉ, *La formació del catalanisme polític a Reus: «Lo Somatent» (1886-1903)*. Pròleg de Pere Anguera. 327 pàgs. 1987.
68. Ramon AMIGÓ I ANGLÈS, *Materials per a l'estudi dels noms de lloc i de persona, i renoms, del terme de Reus*. Pròleg de Joan Veny. 631 pàgs. 1988.
69. Antoni PONS I ANGUERA, *Libro de varias cosas sucedidas en esta villa y algunos parages de Cataluña*. 240 pàgs. 1988.

70. Jordi GINEBRA I SERRRABOU, *Antoni de Bofarull i la Renaixença*. Pròleg de Pere Anguera. 317 pàgs. 1988.
71. Jaime LLORT, *Manifiesto y breve bosquejo de la vida política (1841)*. 74 pàgs. 1989.
72. Josep IGLÉSIES, *L'aposta*. Pròleg de Xavier Amorós. 256 pàgs. 1989.
73. Robert VALLVERDÚ I MARTÍ, *El suport de la Milícia Nacional a la revolució burgesa a Reus (1793-1876), I*. Pròleg de Josep Benet. 310 pàgs. 1989.
74. Robert VALLVERDÚ I MARTÍ, *El suport de la Milícia Nacional a la revolució burgesa a Reus (1793-1876), II*. 271 pàgs. 1989.
75. Pere Anguera, *L'ombra de l'estel blanc. Estudis sobre el catalanisme polític*. 173 pàgs. 1989.
76. Ezequiel GORT I JUANPERE, *La Cambreria de la Seu de Tarragona. Segles XII i XIII*. Pròleg de Javier Faci. 325 pàgs. 1990.
77. Ramon AMIGÓ I ANGLÈS i JOAN BTA. ESPASA I BALLESTER, *Noms actuals i pretèrits del terme antic de Cornudella de Montsant*. 460 pàgs. 1990.
78. Josep Lluís SAVALL I ROM, *El vocabulari dels pescadors de Cambrils*. Pròleg de Joan Veny. 140 pàgs. 1991.
79. Rosa VIVES I PIQUÉ, *Fortuny, gravador. Estudi, crític i catàleg raonat*. 247 pàgs. 1991.
80. Àngel DUARTE I MONTSERRAT, *Possibilistes i federals. Política i cultura republicanes a Reus (1874-1899)*. Pròleg de Pere Anguera. 360 pàgs. 1992.
81. FRANCISCO TORNÉ I DOMINGO, *Crónica general de la Virgen de Misericordia (Manuscrit de 1870)*. Pròleg de Joan Prat. 197 pàgs. 1992.
82. Albert ARNAVAT, *Moviments socials a Reus: 1808-1874. Dels motins populars al sindicalisme obrer*. Pròleg de Pere Gabriel. 442 pàgs. 1992.
83. Mercè CHIAPPELLA I MICÓ i altres, *Moviment veïnal a Reus. Una aproximació sociològica als barris de la ciutat*. Pròleg de Jordi Borja. 318 pàgs. 1993.
84. *La Veu del Camp. Periòdich de la Associació Catalanista de Reus, I (1885-1886)*. Reedició facsímil. 588 pàgs. 1993.
85. *La Veu del Camp. Periòdich de la Associació Catalanista de Reus, II (1887-1888)*. Reedició facsímil. 412 pàgs. 1993.
86. Jordi GINEBRA I SERRABOU, *El grup modernista de Reus i la llengua catalana*. 160 pàgs. 1994.
87. Antoni IBÁÑEZ I OLIVARES, *L'obra novel·lística del Dr. Pere Mata i Fontanet*. Pròleg de Pere Anguera. 143 pàgs. 1994.

88. Mercè COSTAFREDA i Jaume MASSÓ i CARBALLIDO, *La Veu del Camp, III. Estudi i índex*. 116 pàgs. 1994.
89. Josep RECASENS i MERCADÉ, *Pobre Espanya! (Política, guerra, presons...)*. 187 pàgs. 1995.
90. Montserrat DUCH i PLANA, *Reus sota el primer franquisme (1939-1951)*. Pròleg de Pere Anguera. 358 pàgs. 1996.
91. Maria Teresa MONTAÑA, *El treball del ferrer, una quotidianitat secular*. 500 pàgs. 1996.
92. Antoni de BOFARULL, *Poemes*. Estudi i edició de Xavier Valls. 400 pàgs. 1996.